

SPOŁECZEŃSTWO
EDUKACJA
JĘZYK

Tom 9/2019, ss. 161-165
ISSN 2353-1266
e-ISSN 2449-7983
DOI: 10.19251/sej/2019.9(11)
www.sej.pwsplock.pl

Marian Stepulak

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Płocku

Anna Kot

**WCZESNE WSPOMAGANIE ROZWOJU DZIECKA W TEORII
I PRAKTYCE, POD RED. ANNY ELSZKOWSKIEJ, ALICJI
GOLON, KATARZYNY RAABE, FELICYTY KRAWCZYK,
DOROTY MAJCHER, ELŻBIETY NIKLEWSKIEJ-PIOTROWSKIEJ,
RADOSŁAWA PIOTROWICZA, JOLANTY RAFAŁ-ŁUNIEWSKIEJ.
OŚRODEK ROZWOJU EDUKACJI. WARSZAWA 2017. SS. 106.
ISBN 978-83-65450-94-4.**

Wprowadzenie

Współcześnie coraz częściej pojawia się zagadnienie wczesnego wspierania dziecka, a nawet młodzieży i osób dorosłych [Bee, 2004; Boyd, 2008; Vasta, Haith, Miller, 1995]. W tym przypadku chodzi nie tylko o dzieci z niepełnosprawnością, głównie ze spektrum autyzmu, ale również o osoby, które z powodu różnorodnych trudności egzystencjalnych nie radzą sobie z problemami osobistego rozwoju. Wielu badaczy zajmuje się wczesnym wspomaganie dzieci ze spektrum autyzmu [Grandin, Panek, 2016; Olszewska, 2017; Pisula, 2012], czy też dziećmi i osobami z niepełnosprawnością [Kijak, 2013]. Specjalną grupę stanowią osoby z niepełnosprawnością

sensorycznie [Stepulak, 2018]. Jedną z najnowszych metod wczesnego wspierania rozwoju dziecka jest hortiterapia, która polega na wykorzystaniu ogrodów naturalnych i sensorycznych [Kot, 2018]. Naprzeciw wielu zainteresowanych osób wychodzi recenzowana przez nas książka. Posiada ona bardzo ciekawą kompozycję, składającą się z części teoretycznej i pragmatycznej, mającej charakter swoistego, metodycznego poradnika.

Struktura i kompozycja monografii

Niniejsza monografia posiada następującą strukturę: wstęp, część pierwszą, pt. *Podstawy prawne i teoretyczne oraz dokumentowanie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka*, na którą składają się następujące rozdziały: 1. Zrozumieć niepełnosprawność: wspomaganie w uczeniu – wskazówki dla rodziców, nauczycieli i terapeutów, *Radosław Piotrowicz*. 2. Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka – pytania i odpowiedzi, *Jolanta Rafał-Luniewska*. 3. Dokumentacja wczesnego wspomagania rozwoju dziecka, *Jolanta Rafał-Luniewska*. 4. Procedura tworzenia zespołu WWRD w praktyce *Anna Elszkowska*. 5. Jak organizować grupę wsparcia dla rodziców dzieci objętych wczesnym wspomaganie rozwoju dziecka?, *Jolanta Rafał-Luniewska*. Część druga, pt. *Przykłady dobrej praktyki w zakresie organizacji wczesnego wspomagania rozwoju dziecka*, zawiera zaś takie rozdziały, jak: 1. Praktyczne rozwiązania dotyczące struktury funkcjonowania zespołu wczesnego wspomagania rozwoju dziecka i jego rodziny w szkole specjalnej, *Katarzyna Raabe*. 2. Wspieranie rodziny dziecka z niepełnosprawnością z pomocą lokalnych i globalnych organizacji pozarządowych, *Katarzyna Raabe*. 3. Model wspierania rodziców w rozwoju umiejętności komunikacyjnych dziecka we wczesnym wspomaganie, *Elżbieta Niklewska-Piotrowska*. 4. Sobotnie działania podejmowane przez Zespół WWRD dla rodziców i dzieci objętych wczesnym wspomaganie w Szkole Podstawowej Specjalnej w Zespole Szkół nr 6 w Toruniu, *Alicja Golon*. 5. Nierozłączność diagnozy i terapii w procesie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka ze spektrum autyzmu, *Felicja Krawczyk*. 6. Wykorzystanie materiałów codziennego użytku do stymulacji rozwoju małego dziecka, *Dorota Majcher*. Do tego dołączone jest podsumowanie, słowniczek i nota o Autorach.

Ocena merytoryczna

Wstęp do pracy stanowi bardzo szczegółowe wprowadzenie do monografii. Autorzy na początku podejmują zagadnienie niepełnosprawności. Uznają potrzebę wczesnej symulacji i rozwoju dziecka. Ta publikacja, zdaniem Autorów, ma służyć pomocą rodziców w kwestii wczesnego wspomagania rozwoju dziecka (WWRD). W następnej kolejności Autorzy wymieniają symptomy, na które rodzice powinny

zwrócić uwagę, wychowując dziecko w okresie niemowlęcym. Stawiają pytanie: Co rodzice mają zrobić w przypadku zauważenia niepokojących symptomów? W tej sytuacji należy szukać pomocy w poradni psychologiczno-pedagogicznej. W pierwszej części publikacji, R. Piotrowicz udziela ważne wskazówki dla rodziców i nauczycieli oraz terapeutów w kontekście wspomagania dziecka w procesie uczenia się. Przy okazji wyjaśniane są podstawowe pojęcia takie jak: dorastanie, dojrzewanie, rozwój i wzrastanie. Autor wyjaśnia przy tym zagadnienie wspomagania rozwoju – wspierania dziecka w procesie uczenia się. Istotne znaczenie ma też wyjaśnianie terminu diagnozy funkcjonalnej. Omawiane są również różne rodzaje niepełnosprawności. J. Rafał-Łuniewska analizuje problem WWRD w kontekście pytań i odpowiedzi. Istotą tego rozdziału są pytania i odpowiedzi, w kontekście prawnym i psychologicznym, dotyczące WWRD. Ta sama Autorka w kolejnym rozdziale pisze o dokumentacji dotyczącej WWRD. Można mówić o czterech grupach dokumentów dotyczących WWRD. Są to takie grupy, jak: 1) dokumentacja dotycząca dziecka; 2) dokumentacja pracy z rodziną dziecka; 3) dokumentacja pracy zespołu WWRD; 4) dokumentacja dotycząca dyrektora szkoły, placówki w obszarze WWRD. Autorka wspomina także o diagnozowaniu (arkusz diagnostyczny WWRD). Istnieje również indywidualny program WWRD. Czwarty rozdział tej części autorstwa A. Elszkowskiej nosi tytuł: Procedura tworzenia zespołu WWRD w praktyce. Jako przykład tworzenia takiej receptury została podana poradnia psychologiczno-pedagogiczna w Policach.

Piąty rozdział, autorstwa J. Rafał-Łuniewskiej, opatrzony jest pytaniem: Jak organizować grupę wsparcia dla rodzin dzieci objętych WWRD? Ważnym elementem jest specyficzne funkcjonowanie grup wsparcia. Podane są również typy grup wsparcia. Autorka koncentruje się również na problemie tworzenia grup wsparcia. Opisuje przy tym rolę wielu organizacji o charakterze prospołecznym.

Część druga monografii ma charakter wyraźnie aplikacyjny. Zawarte są tutaj przykłady dobrych praktyk dotyczących, WWRD. K. Raabe opisuje strukturę WWRD i jego rodziny w szkole specjalnej. Jako konkretny przykład dobrych praktyk zaprezentowane są codzienne doświadczenia w Chełmnie. Opisywane są cele i zadania, opracowane przez Radę Programowo-Konsultacyjną. Ta sama Autorka w kolejnym rozdziale analizuje problem wspierania rodziny dziecka z niepełnosprawnością na przykładzie pracy zespołu WWRD w Chełmnie. Szczególną uwagę Autorka poświęciła sportowcom z niepełnosprawnością, w kontekście pomocy, która była im udzielana. W trzecim rozdziale E. Niklewska – Piotrowska opisuje model wspierania rodziców w rozwoju umiejętności komunikacyjnych dzieci we wczesnym wspomaganium. Czwarty rozdział, którego Autorem jest A. Golon dotyczy działań sobotnich, podejmowanych przez zespół WWRD w Zespole Szkół nr 6 w Toruniu. Autorka podaje szczególne cele tego programu. Na program ten składa się terapia pedagogiczna, logopedyczna, trening uwagi słuchowej z wykorzystaniem elementów metody Alfreda Tamalisa, stymulacji rozwoju ruchowego, zajęcia grupowe. Z kolei F. Krawczyk podejmuje zagadnienie nierozłączności diagnozy i terapii w procesie WWRD ze spektrum autyzmu. Podaje

przy tym sześć etapów terapii WWRD. Ważne miejsce zajmuje kwestia diagnozy i diagnozowania. Następnie, na podstawie studium przypadku Łukasza, wymienia sześć etapów terapii: I etap (wiek 3,6 – 3,8) terapeuta – trener; II etap (wiek 3,9 – 5,1) terapeuta przewodnikiem; III etap (wiek 5,6 – 5,9) terapeuta – partner; IV etap (6,4 – 6,9) terapeuta powiernikiem; V etap – terapeuta w roli nauczyciela i instruktora; VI etap (6,11 – 7,3) terapeuta świadkiem i źródłem wsparcia w trudnościach szkolnych. D. Majcher analizuje problem wykorzystania materiałów codziennego użytku do stymulacji rozwoju małego dziecka. Autorka podaje cele i zastosowanie przedmiotów codziennego użytku. Wymienia takie przedmioty, jak: klamerki do bielizny, frotki do włosów, fasole i kasze, zioła i przyprawy, słomki do picia, zakrętki, wykałaczki, słoiki i butelki, opakowania po jajkach lub folia aluminiowa, gazety, lejki i zakraplacze, sznurowadła, balony, tkaniny i poszewki na poduszkę, tektura, pudełka, podkładki korkowe pod kubki, sznurki, wełna, folia malarska, żel do włosów, makaron, tektura falista, koce.

W dalszej części publikacji umieszczone są informacje o liderach do spraw WWRD w poszczególnych województwach w Polsce. Na końcu znajduje się słownik podstawowych pojęć oraz notka o Autorach.

Pod względem merytorycznym monografia stanowi nowe i oryginalne podejście do kwestii WWRD. Autorzy koncentrują się zarówno na teoriach i koncepcjach, jak i na zastosowaniach praktycznych i teoretycznych podejść. Pewne zastrzeżenia można mieć do części teoretycznej ze względu na zbyt ubogą bibliografię i mało odniesień do najnowszych osiągnięć w literaturze światowej. Nie zawsze też w części praktycznej widać spójność pomiędzy założeniami teoretycznymi a zastosowaniami praktycznymi.

Ocena formalna

W monografii można znaleźć sporo tzw. literówek, błędów interpunkcyjnych. Pewne zastrzeżenia można mieć do formatowania tekstu (rozmieszczenie i czytelność tabel) i zamieszczonej grafiki (zdjęć). Z drugiej jednak strony tekst jest czytelny poprzez wyraźny druk i zachowanie odpowiednich odstępów pomiędzy poszczególnymi wersetami. Byłoby dobrze, aby cały tekst książki był przygotowany według standardów Amerykańskiego Towarzystwa Psychologicznego (APA).

Wniosek końcowy

Biorąc pod uwagę walory niniejszej monografii warto podkreślić jej walory poznawcze, a zwłaszcza aplikacyjne. Chociaż w drugiej części książki zawarte są przykłady praktyk WWRD z konkretnych miejscowości, to bez wątpienia, warto je zastosować w innych regionach kraju, wszak stanowią one wypróbowane już procedu-

ry, strategie oraz gotowe projekty. Pozycję tę warto polecić osobom zainteresowanym WWRD. Do grupy zainteresowanych książką można by zaliczyć rodziców, lekarzy, nauczycieli, psychologów, terapeutów, pedagogów o specjalizacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej, pedagogów specjalnych, socjologów, pracowników socjalnych, specjalistów od resocjalizacji rehabilitacji. Recenzowana pozycja może być pouczającą lekturą dla studentów w/w dziedzin i dyscyplin naukowych. Książka zatem zasługuje na uwagę i zainteresowanie Czytelników.

Bibliografia

Bee H. 2004. *Psychologia rozwoju człowieka*. Tłum. A. Wojciechowski. Poznań: Zysk i S-ka.

Boyd D. 2008. *Psychologia rozwojowa człowieka*. Tłum. J. Gilewicz, A. Wojciechowski. Poznań: Zyska i S-ka.

Grandin T., Panek R. 2016. *Mózg autystyczny. Podróż w głąb niezwykłych umysłów*. Tłum. K. Mazurek. Kraków: Copernicus Center Press.

Kijak R.J. 2013. *Niepełnosprawność intelektualna. Między diagnozą a działaniem*. Warszawa: Publisher: Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich.

Kot A.M. 2018. Hortiterapia. W *Światło i dźwięki. Psychologiczne i interdyscyplinarne uwarunkowania niepełnosprawności sensorycznej*, red. M.Z, Stepulak, Lublin: Innovatio Press Wydawnictwo Naukowe Wyższej Szkoły Ekonomii i Innowacji w Lublinie.

Olszewska J. 2017. Analiza prawna możliwości wsparcia przez instytucje. W *Wsparcie młodzieży i dorosłych z zaburzeniami ze spektrum autyzmu. Teoria i praktyka*, W red. K. Patyk, M. Panasiuk, Sopot: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.

Pisula E. 2012. Autyzm. *Od badań mózgu do praktyki psychologiczne*. Sopot: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.

Stepulak M.Z. 2018. Problemy etyczne – zawodowe w pracy z osobami niepełnosprawnymi sensorycznie. W *Światło i dźwięki. Psychologiczne i interdyscyplinarne uwarunkowania niepełnosprawności sensorycznej*, red. M.Z, Stepulak, Lublin: Innovatio Press Wydawnictwo Naukowe Wyższej Szkoły Ekonomii i Innowacji w Lublinie.

Vasta R., Haith M.M., Miller S.A. 1995. *Psychologia dziecka*. Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne.